

Gåsproduktion

– Uppfödning av gässlingar fram till slakt

Peter Hansson

Gåsproduktion

Gooseproduction

Peter Hansson

Handledare: Eva von Wachenfelt, SLU, Lantbrukets byggnadsteknik

Examinator: Kristina Ascard, SLU, Lantbrukets byggnadsteknik

Omfattning: 10 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G1E

Kurstitel: Examensarbete för lantmästarprogrammet inom lantbruksvetenskap

Kurskod: EX0619

Program/utbildning: Lantmästare kandidatprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2012

Omslagsbild: Eva von Wachenfelt

Serietitel: nr: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Gäss, Gässlingar, Inhägnad för gås, Gås, Produktionsekonomi

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsplanering,
trädgårds- och jordbruksvetenskap

FÖRORD

Inom lantmästare - kandidatprogrammet är det möjligt att ta ut två examina en lantmästarexamen (120 hp) och en kandidatexamen (180 hp). En av utbildningens obligatoriska moment är att skriva ett självständigt arbete som skall redovisas som rapport och en muntlig presentation vid ett seminarium. Detta arbete har genomförts under andra året och motsvarar 6,7 veckors heltidsstudier (10 hp).

Jag är intresserad av hur ekonomin i uppfödning av gässlingar fram till slakt ser ut. Därför vill jag undersöka gåsuppfödning och hur man föder upp gäss från inköp av dagsgamla gässlingar fram tills att de är färdiga för slakt. Jag vill skaffa mig kunskap om vad som egentligen krävs för att starta denna produktion samt driva denna och se om det går att få ekonomi i produktionen. En bidragande anledning är även att jag får möjlighet att pröva på produktionen i verkligheten. Därför tycker jag att en bra start är att undersöka hur man föder upp gäss samt göra en ekonomisk kalkyl på uppfödningen i mitt arbete. Detta ger mig en uppfattning innan jag startar om det går att genomföra uppfödningen med en ekonomisk vinst i slutändan.

Ett varmt tack riktas till Jan Bang och Björn Olsson som har gett mig mycket information om gäss och hur man bedriver uppfödning av dessa.

Kristina Ascard har varit examinator.

Alnarp maj 2012

Peter Hansson (Student)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
SUMMARY	4
INLEDNING	5
BAKGRUND	5
MÅL	5
SYFTE	6
AVGRÄNSNING	6
LITTERATURSTUDIE	7
<i>Produktionen i Sverige i dagsläget</i>	7
<i>Gässlingarnas första tid på gården</i>	8
<i>Byggnader</i>	9
<i>Utomhusvistelse i inhägnad</i>	10
<i>Inhägnaden</i>	12
<i>Foder till gässen</i>	12
<i>Slaktmognadsbedömning</i>	14
<i>Skötsel av djuren</i>	14
<i>Sjukdomar hos gäss</i>	14
<i>Gåsraser som används i produktionen</i>	15
MATERIAL OCH METOD	16
Fallstudie	17
<i>Gården i dagsläget</i>	17
<i>Gässlingarnas ankomst till gården</i>	17
<i>Uppfödningen</i>	17
<i>Produktionsplatsen</i>	18
DISKUSSION	19
<i>Uppfödningstid och foder</i>	19
<i>Inhägnaden och stängsel</i>	19
<i>Utfodring och vatten i inhägnaden</i>	20
<i>Antal gäss per hektar vall</i>	20
<i>Gässens utevistelse</i>	21
<i>Kalkylen för produktionen</i>	21
<i>Reflektioner</i>	21
Slutsatser	23
REFERENSER	25
SKRIFTLIGA	25
BILAGOR	26
<i>Situationsplan över gården</i>	27

SAMMANFATTNING

Gåsproduktionen i Sverige har de senaste åren varit fallande i antal slaktade gäss, antalet uppfödare har också minskat i antal och i dagsläget återstår numera endast ett par större producenter.

Det som är känt om produktionsformen och samtidigt nedskrivet i svensk litteratur är inte så omfattande. Vill man skaffa sig mer kunskap om produktionen får man vända sig till personer som är aktiva eller har varit verksamma inom uppfödningen för att få information. Marknaden för att sälja gäss är begränsad och är koncentrerad till främst Skåne. Trots att det är en liten marknad är där oftast brist varje år på svenskproducerad gås. Detta ger utrymme och möjlighet för både existerande och blivande producenter att ta bra betalt för sina gäss.

Priset på gås som producenter fick varierade 2011 mellan 80-130 kronor per kilo slaktad vikt. Gåsproduktion har därmed förutsättningar för att ge ett bra ekonomiskt resultat men då det inte finns några officiella kalkyler att tillgå, så är det svårt att skapa sig en uppfattning om hur ekonomin i uppfödningen ser ut. För att få svar på hur ekonomin i uppfödningen ser ut och vad man behöver tänka på i övrigt för att föda upp gäss har intervjuer med uppfödare varit en källa som gett mycket information.

Att starta uppfödning av gäss kräver inga större investeringar varken ekonomiskt eller material mässigt, det som var svårast att lösa var själva stängslet som gässen behöver ha runt sin hage. Har man bara någorlunda bra förutsättningar som en byggnad med tillhörande mark som man har möjlighet att arrendera till en rimlig kostnad, så har produktionsformen goda förutsättningar att lyckas. Det som är svårt att avgöra är hur mycket tid man behöver lägga ner arbetsmässigt. Svårigheterna består av att det skiljer sig från fall till fall och samtidigt inte finns några framräknade resultat, liknande de som finns i andra djuruppfödningar som gris eller nöt.

SUMMARY

In recent years Sweden has seen a decline in goose production: the numbers of slaughtered geese are less, the number of farmers has declined and a few major producers now dominate the market. The access of information regarding goose production is fairly limited, and can mainly be derived from producers.

The market for geese is limited and concentrated mainly to Skåne in southern Sweden. Even though the market is small, there is still a deficiency of Swedish-produced geese, thus making it possible for producers to get well paid for their produce. In 2011, the price dead weight ranged from 80-120 SEK per kilo. Since no official estimates regarding the production costs exists, it is difficult to get an idea of the economy of the production. To gain a broader picture of the costs of geese production this thesis has used interviews with producers. This has been a valuable source of information, and a constructive way of addressing the difficulties of estimating the total production costs.

Goose production requires no major initial investments. The biggest cost and problem is how to arrange for fencing around the pasture. If land and buildings are accessible at a reasonable cost, there are good possibilities to succeed with a profitable production. It is difficult to estimate how many working hours the process of establishing geese production requires. The main difficulties are that the costs differ from case to case, and there are no available calculations on costs and results similar to those accessible in other animal productions such as pigs or cows.

INLEDNING

I dagsläget är den svenska produktionen av gås väldigt liten i omfattning, det föds upp cirka 19000 gäss till slakt årligen. Detta är en minskning från de omkring 30000 gäss som slaktades för bara några år sedan. För att få en inblick i varför antalet sjunkit valde jag att titta närmre på produktionen främst då ekonomisk om detta kan vara en anledning till minskningen, och samtidigt undersöka vad det egentligen är som man behöver för att lyckas föda upp gässlingar till slakt. Uppfödning av gässlingar till slakt är en produktionsform som inte så väl beskriven i litteraturen och det lilla som finns säger ingenting om hur ekonomin ser ut för omgångsvis uppfödning. Det finns litteratur som beskriver uppfödningen av gås i andra länder men då regler och krav är annorlunda i Sverige så är det de svenska föreskrifterna som ska följas då uppfödningen sker i landet. Med en omgång menas uppfödning av dagsgamla gässlingar fram tills de är slaktfärdiga. Uppfödning av de gäss som finns i Sverige idag är framförallt koncentrerade till Skåne och konsumtionen är hög speciellt i november månad. Det produceras inte idag tillräckligt många gäss per år för att förse den efterfrågan som finns. Detta gör att de producenter som föder upp gäss har ett bra läge att få ut ett bra pris på sina produkter då efterfrågan på svenskproducerad gås finns. (Secher, 2012)

Bakgrund

Jag är intresserad av denna produktionsform och vill få en bättre kunskap genom detta arbete. Det jag vill ha fram är kunskap om vilka medel man behöver i form av byggnader, stängsel och foder för att få en effektiv produktion. Förutsättningar finns att använda befintliga byggnader avsedda till får som sommartid kan användas till annan produktion då fåren är på bete. Att man då använder dessa stallar till inhysning av gäss gör att de skulle utnyttjas på ett effektivare sätt.

Det finns inga ekonomiska kalkyler vad gäller gåsproduktion därför är det intressant att undersöka om denna produktion har en möjlighet att i rätt omfattning ha potential att bli en bra inkomstkälla. Speciellt om man inte behöver investera i nybyggnation utan gässen kan inhysas i befintliga stallar samt leva ute större delen av uppfödningstiden.

Mål

Målet med detta arbete är att få kunskap om gåsproduktion och hur man bedriver denna på ett effektivt sätt, och samtidigt se om det är en lönsam produktion. Det är av stor betydelse att innan produktionen startas få sådan kunskap om uppfödningen, så att förutsättningarna att lyckas med uppfödningen blir optimal.

Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka om det är möjligt att börja med gåsproduktion i mindre skala genom att köpa in gässlingar och föda upp dem tills att de är slaktfärdiga. I arbetet skall följande frågeställning undersökas.

- Hur går man tillväga för att bedriva en effektiv gåsuppfödning?
- Vad för typer av byggnader som behövs vid gåsuppfödning?
- Hur man håller gäss utomhus?
- Vilka risker finns det vid uppfödning utomhus?
- Vilken typ av stängsel lämpar sig bäst för gäss?
- Vilken typ av foder är optimalt ur utfodringssynpunkt?

Avgränsning

Detta arbete kommer att avgränsas till att undersöka produktionen i form av skötsel av djuren samt vad som krävs för inhysning för att föda upp gässlingar till slakt. Utrustning för foder och vatten kommer att tas upp. Slakt och försäljning av gässen kommer inte att behandlas.

En nybyggnation för inhysning av gässen kommer inte att vara aktuellt utan det kommer endast att undersökas om de kan inhysas i befintliga byggnader på en gård. Den inhägnad som gässen kommer att vistas i under den tid de är utomhus kommer att beskrivas samt förutsättningarna som finns för denna i nuläget, däremot kommer inga förberedande åtgärder som sådd av vall att tas upp. Byggnadsmått och krav som gäller när gässen skall vistas i ett stall med rastgård kommer att anges. Gässlingarna kommer att köpas in dagsgamla från en avelsanläggning med kläckeri. Avelsarbete och kläckning av gäss kommer att utelämnas i arbetet.

Sjukdomar som kan drabba gässen tas upp i mindre omfattning och förklaras inte ingående mer än hur man i viss form kan förebygga några av dem.

LITTERATURSTUDIE

Produktionen i Sverige i dagsläget

Gåsproduktionen i Sverige har de senaste åren gått ner från omkring 30 000 slaktade gäss per år till att idag omfatta 19 000, antalet stora producenter av gäss har därmed också minskat. Det senaste året har produktionen ökat en del men är trots detta lägre än den en gång varit. (se tabell, 1) (Svenskfågel, 2012a)

Enligt svenskfågel (2012a) har de senaste åren visat en negativ trend i uppfödningen av gås i Sverige, en liten ökning kan anas det senaste året men siffrorna för 2011 är ännu enbart preliminära. Den största nedgången var 2009, detta beroende på att en av de större uppfödarna var spärrad på grund av salmonella smitta och var tvungen att avliva djuren. Uppfödaren har sedan dess lagt ner sin produktion då detta var andra gången hans besättning drabbades av salmonella. Trots ökningen det sista året ligger produktionen inte i närheten av vad den en gång var.

Tabell 1. Antal slaktade fjäderfä i st 2007-2011 (Svenskfågel, 2012a).

Fågel	2007	2008	2009	2010	2011*
Kyckling	74 665 854	76 108 924	75 015 144	78 507 164	78 182 282
Storkalkon	128 860	141 382	143 001	148 572	172 349
Minikalkon	300 656	329 874	333 651	346 649	402 125
Gås	19 865	23 796	8 376	18 099	19 404
Anka	13 552	1 056	1 049	188	310

*Siffror för 2011 är preliminära.

Vid Mårtensafton i november varje år konsumeras en stor mängd gäss och för att ersätta minskningen av svenskproducerade gäss har man ersatt svensk gås med andra alternativ exempelvis kalkon eller importerade gäss. (Svenskfågel, 2012b)

Gässlingarnas första tid på gården

När gässlingarna anländer till produktionsgården är de en dag gamla. Man ska då ha förberett utrymmet för mottagning och vistelsen för de första 6 veckorna. I utrymmet ska man även ha förberett en ströbädd av halm som gässlingarna ska vistas på. Man ska i denna byggnad ha möjlighet att hålla en temperatur som ligger runt 20 grader (Jordbruksverket, 1999). För att gässlingarna ska klara sig bra behöver de även punktformig tillskottsvärme. Detta ordnar man genom att sätta upp värmelampor som kan vara av samma typ som används till smågrisar, värmen under dessa bör vara 35 grader för att gässlingarna ska må bra (se figur 1). Temperaturen under lamporna ska sedan sänkas gradvis för att efter tio dagar ligga på 20-22 grader. Bang¹

Figur 1. En värmelampa av den typ som används till smågrisar, denna kan även användas till gässlingar då de behöver tillskottsvärme i stallet de första veckorna (Lantbutiken, 2012).

Man ska ha förberett stallet där gässlingarna ska vistas med en ströbädd av halm. Denna ska strös med ny halm varje dag under den tid som gässen är inhysta i stallet. Den halm som bör användas till ströbädd ska helst vara kornhalm enligt uppfödaren Jan Bang men även annan typ fungerar bra enligt andra uppfödare. Optimalt ska halmen inte komma ifrån fält som blivit gödslat med svingödsel då den i så fall kan bära med sig rödsjukebakterier som då smittar gässlingarna. Bang¹

Man kan även använda sig av annan typ av halm än kornhalm men gässen påverkas positivt i alla bemärkelser av kornhalm då de gärna äter av denna, vilket inte sker i samma utsträckning med andra halmtyper.

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

Att gässen äter halm under tiden de går i stallet har en positiv inverkan på dem då de håller sig sysselsatta med detta och inte bråkar med varandra samtidigt verkar deras ben få en bättre hållbarhet om de har tillgång till halm. Gässen är speciellt känsliga i benen då de är vattenfåglar. De kan därför få problem med benen då de vistas på land hela tiden utan tillgång till att simma. Bang¹

Byggnader

Kraven på byggnader och inhägnader för gäss är relativt låga. Generellt gäller att byggnaden går att hålla varm under djurens första levnadsveckor och att gässen kan gå på en ströbädd av halm. Det viktigaste är att när gässlingarna är små att då hålla dem torra så de inte blir nedkylda och därmed riskerar att de avlider. Detta åtgärdas som tidigare nämnts med hjälp av att man har värmelampor uppsatta i stallet, hur många lampor som behövs beror på antalet gäss. Rekommendationen är att en lampa på 250 W räcker till ungefär 25 gässlingar. (Jordbruksverket, 1999)

Enligt Jordbruksverkets krav för gäss inomhus får man ha 15 djur per kvadratmeter den första levnadsveckan, sedan ska denna mängd djur sänkas efterhand (Tabell 2). När gässen sedan går på bete är definitionen något oklar men siffror mellan 40 och upp till 200 gäss per hektar förekommer. Hur många man har beror på hur marken de går på är belagd samt att ju fler fåglar desto mer tillskottsfooder behöver de (Jordbruksverket, 2011).

Tabell 2. Bestämmelser som gäller vid inhysning av gäss gällande utrymme vid foder och vattenstråg samt golvarea i stallet och inhägnad (Jordbruksverket, 2011).

Utrymme för slaktdjur				
	Golvarea		Utrymme vid runt foderstråg, mm/djur	Utrymme vid runt vattenstråg, mm/djur
	Enbart inomhus, kg/m ²	Vid möjlighet till utevistelse, kg/m ²		
Kalkoner ≤10 kg	30 ³⁾		18	8
Kalkoner > 10 kg	30 ³⁾		30	12
Gäss ^{1), 2)}	14	18		
Ankor ¹⁾	16	20		

1) Under första uppfödningens vecka får beläggningen vara högst 15 djur/m².

Beläggningen ska därefter sänkas successivt. Efter 4 veckor gäller tabellvärdena.

2) Uppfödning i ligg- och utfodringshall med rastgård:

- golvarea i ligghall 32 kg/m²
- rastgård 10 ggr liggallsarean
- runt foderstråg 7 mm/djur (fri utfodring)
- rakt vattenstråg 9 mm/djur

3) I stallar som är anslutna till ett kontrollprogram får beläggning ske i enlighet med kontrollprogrammet, dock högst 40 kg/m² för kalkoner under 7 kg och högst 45 kg/m² för kalkoner 7 kg och däröver.

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

Utomhusvistelse i inhägnad

När gässlingarna nått en ålder av tre veckor eller mer är de stora nog att vistas i en inhägnad utomhus. Denna inhägnad får gärna vara byggd på en gräsvall där de har tillgång till att beta gräset, detta kan gässen livnära sig bra på. Stängslet till inhägnaden bör vara åtminstone en meter högt, detta räcker då gässen inte kan flyga och därmed stannar i inhägnaden. En aktiv uppfödare menar att problemet med användning av enbart elstängsel som hägnad för fåglarna, är att trådarna måste placeras så pass lågt att gräs och annan växtlighet kan påverka funktionen. Nedsatt strömstyrka i trådarna innebär en risk för att rovdjur kan ta sig in till fåglarna. Man kan röja längs trådarna men eftersom nivån till marken är så låg blir detta ett väldigt arbetskrävande moment då det måste göras flera gånger under uppfödningstiden. Olsson²

När gässen väl börjat vistas utomhus behöver de inte längre något hus att vistas i utan det är möjligt att ge dem endast någon form av vindskyddad plats att vistas på, och då kan man även ge gässen foder och vatten utomhus. (handbok.alternativ.nu, 2012)

Staketet till inhägnaden bör vara en typ av viltstängsel med täta maskor (Figur 2). Stängslet ska ha måtten 180 centimeter högt över marken, man bör ha stängslet nedgrävt 30 centimeter under markytan. Den totala höjden på det stängsel man använder blir då 210 centimeter. Dessa mått gör det svårt för rovdjur som rävar att ta sig in då det blir för högt att hoppa över eller för djupt att gräva sig under stängslet. Förutom detta kan man sätta en el tråd runt om hela hägnaden med distanser ut på en höjd av 15-20 centimeter som ytterligare ett hinder. Bang¹

Figur 2. Ett stängsel av en sort som kan passa till att hägna in gäss, täta maskor gör det svårt för rovdjur som rävar att ta sig in. Samtidigt bör stängslet vara 180 cm högt och nedgrävt 30 cm i marken. Detta skyddar gässen bra då det är svårt för räven att hoppa över eller gräva sig in.

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

² Björn Olsson ägare vikingfågel, Intervju den 14 mars 2012

Under den första veckan gässen vistas utomhus är det noga att man har kontroll på dem och vid dåligt väder som regn omgående ser till att de kommer inomhus. Gässlingar är täckta med dun innan de utvecklar en fjäderdräkt som de behöver för att kunna vistas i regn och kallt väder. Fjädrarna växer fram allt eftersom djuren blir äldre samtidigt som de vistas ute och då blir mer och mer härdade mot kyla och väta. Det dun som gässlingarna har som små skyddar inte mot kyla eller väta, i och med att man låter dem vistas ute så börjar de utveckla riktiga fjädrar. Låter man dem istället vara inomhus tar denna utveckling en längre tid då de inte triggas igång av ett kallare väder utomhus.

Bang¹

När de väl utvecklade denna fjäderskrud kan de vistas ute hela dygnet utan problem. Man bör ha en vindskyddad plats som de kan vistas på, samt kunna ge foder och vatten på en liknande plats. Foder och vatten försörjningen utomhus ordnas enklast genom fodertunnor se figur 3 och vattenkar se figur 4. Fri tillgång på foder och vatten är en förutsättning för bra tillväxt och välmående. Vattenkaret ska ha ett djup av minst 15 centimeter så att gåsen kan doppa sitt huvud i vattnet, om detta inte är möjligt är risken att inflammation i tårkanalerna uppstår och gåsens hälsa försämras.

Antalet gäss som kan vistas per hektar vid utgång är enligt Olsson ungefär 1000 stycken, men detta antal gör att vallen de går på snabbt förvandlas från gräsbevuxen till barmark. När fåglarna hålls på en tätt begränsad yta utan vegetation ökar smittoriskerna med tanke på de vattensamlingar som uppkommer och det då kan bli bakterietillväxt i. Högt djurtäthet ökar även risken för kannibalism hos fåglarna. Olsson²

Figur 3. En fodertunna av den typ som kommer att användas för att ge gässen foder när de vistas utomhus. Fodret fylls på ovanifrån och rinner sedan ut genom hål i botten. Fodret hamnar i en träform med kanter, detta är för att minska spill och samtidigt hålla fodret hygieniskt. (Karlsson, 2009)

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

² Björn Olsson ägare vikingfågel, Intervju den 14 mars 2012

Figur 4. En vattenautomat som gässen får vatten ifrån när de går utomhus i inhägnad. Denna är utformad så att gässen även kan doppa hela sitt huvud i vatten. Vattnet fylls på via ledning som är kopplad på sidan och nivån i karet hålls jämn med en flottör. (Höberga, 2012)

Inhägnaden

Inhägnaden som gässen ska vistas i kan gärna vara en typ av hägnad gräsvall som de kan gå och beta på. Denna ger dem förutom näring även möjlighet att stoppa i sig grus och sten som behövs för att muskelmagen skall fungera bra. Man kan inte bara föda upp gässen på gräsbete. Det finns ingen vallblandning som helt ersätter göd foder och på enbart bete får man dem inte slaktfärdiga på den tid som önskas. Inte heller slaktkropparna blir bra om de inte får någon form av tillskotts foder under betestiden då de blir magra och underviktiga och risken finns att de inte går att sälja utan kasseras vid slakten.

I hägnaden får det inte finnas gamla spik, skruvar eller andra metallföremål, gässen äter allt sådant och risken att detta sedan penetrerar muskelmagen är överhängande. Om det ändå inträffar att de får i sig sådant material är det inte mycket man kan göra risken är inte att gåsen självdör utan det visar sig oftast när man slaktar gässen. I värsta fall är området kring muskelmagen infekterat eller varigt och detta leder till kassaktion av fågelkroppen.

Foder till gässen

Den fodermängd som går åt till en gås under uppfödningstiden från dagsgammal tills den är slaktfärdig är 35 kg färdigfoder per gås. Detta är på en tid av 18 veckor vilket är den tid som är optimal uppfödningstid för en gås. Gäss betar gräs och kan tillgodogöra sig detta men för att få en bra slaktkropp på kort tid är det bästa att ge dem färdigfoder vid sidan om. Bang¹

Det behövs ett startfoder under de första 2-3 veckorna. Enligt den före detta uppfödaren Jan Bang ska man ge gässlingar ett foder med en proteinhalt på cirka 18 %, detta ersätts härefter med ett gödfoder innehållande 15 % protein. Under hela uppfödningstiden gäller det att gässen har fri tillgång till både foder och vatten. Detta ges till gässlingarna genom automater av samma typ som utfodrar och ger vatten till kycklingar se Figur 5. Bang¹

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

Normalt brukar man räkna med att tillskottsutfodra en gås med 20 till 30 gram foder per dag, och i det fall betet inte räcker till kan så mycket som 100 gram behövas som tillskott. (Jordbruksverket, 1999)

Figur 5. Vattenautomat till vänster (Granngården, 2012a) och foder automat till höger (Granngården, 2012b) dessa är av den typ som används till kycklingar. De går även att använda till utfodring och vattenförsörjning av gässlingar.

Bästa är att här köpa in ett färdigfoder som ger gässen vad de behöver i form av protein, vitaminer och mineralämnen och andra näringsämnen. Detta är extra viktigt då de är vattenfåglar och kan få problem med sina ben. Det är även viktigt att de får en bra start och inte hamnar efter i tillväxt. Bang¹

När 12 av uppfödningstidens 18 veckor gått kan man i det fall man använder sig av enbart färdigfoder, blanda in 50 % vete i färdigfodret. Därmed kan man spara in en del av foderkostnaden. Olsson²

Det som är viktigast med fodret är att det innehåller rätt proteinhalt, kalk, fosfor och D-vitamin samt att fodret ges i fri tillgång i annat fall är där en risk att gässens ben inte orkar hålla uppe kroppen. Skulle detta inträffa finns inte mycket att göra och fågeln måste avlivas. Eget foder skulle mycket väl kunna blandas enligt följande till gässlingar 20 % koncentrat, 15 % korn, 30 % vete och 15 % havre. Även eget gödfoder kan tillverkas enligt receptet 20 % koncentrat, 20 % korn, 40 % vete och 20 % havre (Odelros, 1999). Detta medför vissa risker om man inte får rätt mängd mineraler och sammansättning i fodret. Ett exempel är om det ingår för mycket havre i fodret så ger detta ett löst fett som inte eftersträvas på slaktkroppen. Bang¹

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

² Björn Olsson ägare vikingfågel, Intervju den 14 mars 2012

Slaktmognadsbedömning

Man ser även på gässen att de är slaktfärdiga på fjädrarna, dessa ska vara fullt utväxta men gässen får inte ha börjat sätta nya. De nya fjädrarna sitter väldigt hårt på gässens kroppar och det blir näst intill omöjligt att avlägsna fjädrarna vid slakten. Vanligtvis hinner fjädrarna växa ut ordentligt på 18 veckor, detta är tiden man vill föda upp gässen på då de efter denna ålder börjar utveckla nya fjädrar. Olsson²

När det närmar sig gässens 18:e vecka gäller det att bedöma om de börjar bli färdiga för slakt, detta bedömer man genom att titta på fåglarna. De ska ha ett veck vid benen som är fylligt och syns väl, även kring halsen ska fett ha bildats eftersom fågeln får en betydligt fylligare hals än den haft tidigare. Det man får känna efter på gässen är så de inte har börjat sätta nya fjädrar under de nuvarande, detta känns då man tar på fågeln som små piggar på skinnet. Detta är något som inte får hända då det blir väldigt svårt att plocka bort dessa vid slakten. Man gör därför så att även gäss som inte är riktigt färdiga för slakt skickas iväg till slakteriet ändå bara för att på så vis undvika detta problem. De nya fjädrarna brukar inte börja utvecklas förrän gässen är över 18 veckor gamla, det är därför denna uppfödningstid är optimal för slaktgäss. Olsson²

Skötsel av djuren

Den dagliga skötseln och översyn som gässen behöver är att man ser över foder och vatten behållare så att dessa är rena samt att fåglarna ser friska ut. Ett mått på om de mår bra när de är små är om de är jämnt spridda över ytan där de vistas. Om man ser att de börjar samlas på ett ställe i hög kan man misstänka att något då är fel som att det är för kallt för dem. Detta måste man i så fall åtgärda snarast genom att ge dem mer värme, om det är i stallet. Är de utomhus så ger man dem mer vindskydd. Enklarest att se hur gässen mår genom att se över dem så att de ser pigga ut, ligger det en ensam gås kvar när de andra är uppe och rör sig får man gå och titta närmre på denna. Gäss är flockdjur och brukar normalt sett röra sig med flocken och inte vara för sig själv. Bang¹

Sjukdomar hos gäss

Sjukdomar hos gäss är inte vanligt förekommande. Klart allvarligaste sjukdom som de kan drabbas av är salmonella enligt Olsson². När man har fler djur än bara gäss på gården är detta ett orosmoment. Oftast är det från de andra djuren på gården som gässen smittas. Detta genom att salmonella bakterien passerar dem obemärkt och hamnar hos gässen. Gässen blir då smittade utan att man ser några symptom på att de är sjuka. Detta upptäcks inte förrän vid provtagning i samband med att gässen slaktas. Detta blir klart ekonomiskt kostsamt då man inte får behandla djuren och låta smittan läka ut. Så sker oftast hos andra djurslag i allafall som första åtgärd.

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

² Björn Olsson ägare vikingfågel, Intervju den 14 mars 2012

I övrigt är gås en fågel som klarar sig bra mot sjukdomar och parasiter. Största problemet hos dem brukar vara benen, som de lätt blir svaga i och de orkar inte gå. Oftast finns det inget att göra åt det utan får avliva de fåglar det handlar om. En annan sjukdom som de kan drabbas av är lunginflammation. Det är lätt hänt att när de är små och de blir våta och nedkylda att de får lunginflammation. Det bästa som går att göra åt denna sjukdom är att förebygga genom att hålla värmen åt dem i stallet och inte låta dem gå ute i dåligt väder innan de har en fullt utvecklad fjäderdräkt. Olsson²

Gåsraser som används i produktionen

Det finns en mängd olika gåsraser. Till slaktgäss använder man sig vanligtvis av korsningar mellan dessa för att få fram de önskade egenskaperna som slaktkropp och fertilitet hos djuren. De raser som korsas brukar vara italiensk gås och Skåne gås, man har valt detta efter att den italienska gåsen har god fertilitet och mindre slaktkropp och korsat in skånegåsen som har en god tillväxt och som ger en tyngre slaktkropp. Detta tillsammans ger en avkomma som växer bra samtidigt som man får många avkommor från modern. (Jordbruksverket, 1999)

---

² Björn Olsson ägare vikingfågel, Intervju den 14 mars 2012

MATERIAL OCH METOD

Jag har använt den litteratur som finns inom ämnet för att få kunskap om produktionen. Dock är det som finns skrivet om uppfödning av gässlingar till slakt begränsat. Den metod som främst använts för att samla in material till detta arbete har varit genom intervjuer med personer som är eller har varit aktiva inom uppfödningen av gås.

Det finns ett par större uppfödare i Skåne som antingen föder upp gäss eller har haft uppfödning. Dessa uppfödare har hittats genom sökning på internet och därefter kontaktats och besökts för att jag skulle få fram fakta på ett sätt för att kunna göda upp gässlingar på bästa och det mest ekonomiska viset. Jag har sökt på internet efter information, men detta gav inte det resultat som jag önskade. För se hur ekonomin i en omgångsuppfödning av gäss ser ut har en ekonomisk kalkyl upprättats, denna är grundad på den kunskap som samlats in om produktionen samt de förutsättningar gården har i dagsläget. (Bilaga 1)

Det som kommer att ske som det var tänkt från början är att en gård kommer att användas för fallstudier på hur man kan föda upp gässlingar till slakt. Detta kommer att ske efter de givna förutsättningar som finns just på denna gård.

Fallstudie

Gården i dagsläget

Den uppfödningmodell jag tänkt använda kräver en förklaring av förutsättningarna som finns på gården. På gården finns idag en mindre lammproduktion bestående av cirka 60 tackor. Tanken har varit att utnyttja fårstallet då fåren är på bete under perioden från april till oktober. Detta passar bra då gässlingarna beställs av kläckeriet så att de levereras till gården i maj månad.

Gässlingarnas ankomst till gården

När gässlingarna kommer till stallet så behöver de tillskottsvärme, detta kommer att ordnas genom att använda 4 stycken värmelampor av samma typ som används till nyfödda grisar. Genom att höjden på lamporna justeras sänks temperaturen gradvis. Det kanske inte ger exakt gradantalet jag eftersträvar men tillräckligt för att djuren ska må bra, detta är dessutom den metod som jag kommit fram till passar mig bäst då jag inte ska bygga ett nytt stall och i det befintliga finns ingen värmeanläggning.

Utfodringen och vatten försörjningen inomhus till gässlingarna kommer att ske genom automater som fylls 1-2 gånger dagligen allt efter behov. Det kommer att vara fri tillgång på både foder och vatten därför får man anta att i början behöva fylla på 1 gång per dag för att i slutet av stall perioden övergå till 2 eller fler. Att behöva fylla på foder och vatten automaterna ger ett ökat arbetsbehov. I en liten uppfödning som jag kommer att ha i mitt projekt är detta inget som jag ser någon annan lösning på än att göra arbetet manuellt. Om antalet gäss hade varit större hade alternativ som helautomatisk påfyllning varit ett alternativ.

Uppfödningen

Det som har framkommit under insamlandet av information är att produktionen har en väldigt hög kostnad i form av stängsel. Detta behöver enligt personer som är insatta i produktionen vara av typen viltstängsel se Figur 3 eller liknande. En kalkyl på en uppfödning av 100 stycken gäss har tagits fram (Bilaga 1) denna visar hur hög kostnad stängslet blir i produktionen. Självklart kan man minska den fasta kostnaden genom att föda upp fler gäss än de 100 som är aktuellt, detta gör att kostnaden per djur inte blir lika betydande i kalkylen.

Genom de kontakter som tagits med personer som håller på med denna typ av produktion har det framkommit följande information. När gässen kommer till gården ska det vara förberett att utrymme för mottagning och vistelse de första 3 veckorna finns. Detta utrymme ska ha en möjlighet att hålla en temperatur av 32 grader vid golvet, temperaturen sänks ned till 22 grader under ett spann på 10 dagar. I förberedelserna ingår även att ha förberett en halmbädd som gässen ska vistas på, detta ska vara en bädd som strös med ny halm varje dag. Kornhalm är den typ av halm som är bäst för fåglarna. Under de två första veckorna ges gässlingarna ett start foder med en proteinhalt på cirka 18 %, detta ersätts härefter med ett göd foder innehållande 15 % protein.

De raser av gås som kläckeriet tillhandahåller är de som jag kommer använda mig av i produktionen. Det är upp till kläckeriet att välja de raser som passar bäst att korsa med varandra. För ett mindre kläckeri är det vanligt att man korsar Skånegås med en Italiensk gås. Man får då en bra fertilitet från den italienska gåsen och bra tillväxts egenskaper från Skånegåsen. (Jordbruksverket, 1999)

Produktionsplatsen

På platsen där jag ska producera gåssen finns en mindre produktion av får. I stallet fåren vistas i under stallperioden finns det ingen produktion under sommaren fram tills de stallas in igen. Gässen ska vistas i samma byggnad undertiden gässen har behov av att vara inomhus. När gässen sedan ska hållas utomhus har en inhägnad byggts på en gräsvall där fåren i vanliga fall betar. Det är inget problem då sjukdomar och smittor är minimalt djurslagen emellan. Gustafsson³

---

³ Pia Gustavsson Chefsveterinär Svenskfågel, Intervju den 5 april 2012.

DISKUSSION

Under detta arbete har jag fått fram mycket information om hur man producerar slaktgäss, detta främst genom kontakt med personer som håller på med produktionen och därmed är insatta i hur det fungerar. Det som jag tidigare uppfattat som en enkel produktion, där man kort sagt skulle kunna hålla gäss på gräsbete och med en liten foderåtgång har visat sig inte stämma helt. I själva verket kräver uppfödningen långt mer förberedelser och utrustning i form av vatten, foder och inhägnad än vad jag trodde, troligen har jag inte varit ensam om denna uppfattning. Det som framkommit är även att det är möjligt för mig att ha gässen på gården som det var tänkt från början med stall och inhägnader. (Bilaga 2)

Uppfödningstid och foder.

Uppfödningstiden är totalt 18 veckor från kläckning till slakt. Det gäller att under denna tid ge gässen fri tillgång till både foder och vatten. Håller man dem på en gräsvall när de väl vistas ute kan detta minska foderåtgången men detta endast marginellt. Jag har inte någonstans fått fram hur stor del gässen kan livnära sig på att beta gräs men efter samtal med en producent har jag fått klart för mig att gäss uppfödda på i huvudsak gräs inte ger några slaktkroppar av värde. Detta överensstämmer inte med det som man kan läsa om i litteratur som behandlar ämnet, där kan man istället läsa att de klarar sig utmärkt genom att beta på gräs med endast tillskottsutfodring som komplement. Det som är säkert är att oavsett källa så kräver en gås under uppfödningstiden två typer av foder, ett start foder de två första veckorna och sedan ett göd foder resterande tid. Den totala mängd foder som beräknas gå åt är 35 kilo per gås. I slutet av göd tiden kan man ersätta 50 % av fodergivan med inblandning av vete för att minska kostnaden. Att behöva utfodra dem med huvuddelen foder istället för gräs gör produktionen dyrare än tänkt från början av projektet då gräsvall redan är anlagd på gården.

Inhägnaden och stängsel

Den hägnad som man ska hålla gässen i under sin utevistelse ska ha ett stängsel som stoppar räv och övriga rovdjur från att ta sig in. Från början hade jag förstått mig att detta skulle kunna ordnas med ett enkelt nät typen sådant för får och el tråd som komplettera detta. Detta stämde inte alls med det uppfödarna samstämmigt var överens om, man behöver ett stängsel som är mellan 1,5–1,8 meter högt samtidigt som man ska ha grävt ner det cirka 30 centimeter djupt. Detta stängsel behöver dessutom vara en typ av viltstängsel eller liknande och detta blir en orimligt hög kostnad om man endast har en mindre produktion.

Problemet med att ha el tråd var att höjden blev för låg och att då vegetation försämrade funktionen. Att ha ett vanligt stängsel av typ den för får var inget någon förespråkande då räven lätt skulle gräva sig under detta.

Utfodring och vatten i inhägnaden

I hagen fåglarna skall vistas i kommer det att utfodras genom fodertunnor som gjorts i ordning figur 4. Det kommer att vara två stycken som kommer att räcka till antalet fåglar. Tunnorna är så pass stora att beräknad mängd foder de rymmer ska vara tillräckligt för hela dagen, vilket minskar arbetsbehovet i och med att man bara behöver fylla på foder en gång om dagen.

Då detta är första gången vi ska prova detta så får man hålla koll på nivån foder i tunnorna så fåglarna hela tiden har fri tillgång till foder och i det fall två tunnor inte skulle vara nog utöka med ytterligare en. Det viktigaste som alla uppfödare sagt om gåsuppfödning är att ge fåglarna fri tillgång på foder, detta gör att man har en bra tillväxt på gässen och har en bra möjlighet att klara av att få dem klara på den önskade uppfödningstiden 18 veckor.

Vatten kommer att ges till gässen via ett kar som är tillverkat med mått som passar gässens speciella behov se figur 5. Det som gässen behöver som skiljer dem från andra fjäderfä är behovet av att kunna doppa hela sitt huvud i vatten. Kan de inte göra detta finns där en risk att de kan få problem med tårkanalerna i sina ögon och en inflammation riskerar att uppstå. Bang¹

Antal gäss per hektar vall

Jag har valt att till en början endast ha 100 fåglar på ett hektar för att spara vallen och främst för att kunna hålla en bra uppsyn på gässen. Antalet gäss kan istället eventuellt ökas till andra året. Det som är bäst är kanske att prova sig fram till vilket antal som är optimalt för att kunna hålla en god hygien och ett attraktivt bete för djuren. Alternativet är att öka antalet djur för att öka intäkterna men med tanke på att hygien på marken hos fåglarna sjunker kanske man på detta vis istället förlorar pengar om djuren blir sjuka och i värsta fall måste avlivas om salmonella bryter ut i flocken. Man kan inte i en sådan situation försäkra sig genom att teckna djurförsäkring på gässen då inget försäkringsbolag har någon försäkring som gäller för dessa djur Agria⁴

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

⁴ Chatt på Agrias hemsida den 19 april 2012

Gässens utevistelse

När gässen är 3 veckor gamla ska de börja vistas ute dagtid. Utevistelsen kommer att vara i en hage i anslutning till stallet, detta för att enkelt kunna ta in dem i det fall dåligt väder skulle uppstå. Detta är beroende på att gässlingarna ännu är små och har ännu ingen riktig fjäderdräkt utan är täckta med dun och dessa dun skyddar inte mot väta eller kyla. Jag räknar med att de behöver vara i denna hage i minst 1 vecka så att de hinner bilda fjädrar för att klara utevistelse dygnet runt. Själva hagen ligger i närhet av boningshuset och därför anser jag att man inte behöver något mer komplicerat stängsel än vanligt hönsnät då det vistas folk i närheten större delen av dagen. Jag antar att risken för att räv skulle våga sig in är försvinnande liten.

När gässen ska vara ute hela dygnet kommer de att vara i en inhägnad som gjorts iordning på en bit av den gräsvall där man normalt brukar skörda ensilage till fåren, jag kommer att ta ett hektar av denna vall och hägna in. Istället för det stängsel uppfödarna förespråkar kommer vi här att prova hägna in med enkelt får nät kombinerat med vanligt hönsnät nedtill. Så här kommer de två sidor av hagen vara som inte löper mot sidorna där fåren betar, mot dessa sidor kommer endast får nät att användas då fåren har lamm och brukar då jaga bort eventuella rävar som kommer in.

På sidorna som inte betas av får kommer det dessutom löpa en el tråd satt på 20 centimeters höjd från marken att löpa utanför stängslet. Nätet kommer inte att grävas ner i marken då eltråden hindrar räv att komma nära stängslet och hindrar då denna från att gräva sig in. Detta är ett försök att minimera kostnaden för produktionen med egna metoder. Dessa baseras inte på information som erhållits från folk som håller på med denna typ av uppfödning då de förespråkar höga nedgrävda stängsel. Hur utfallet blir kan man bara sja om men rätt skött och utfört tror jag detta blir bra. Inhägnaden för gässens utevistelse ligger cirka 100 meter ifrån stallet. För att få gässen till inhägnaden kommer de att transporteras med bil i ett hästsläp (Bilaga 2).

Kalkylen för produktionen

Enligt kalkylen som gjorts bör denna omgång ge en liten vinst om inte kostnader för arbete tas ut. För att öka intäkterna kan alternativet vara att antalet gäss ökas, men då detta är en första provomgång gäller det först och främst skaffa sig praktisk erfarenhet om hur allt går till. Att i ett sådant här fall börja med allt för många fåglar gör att det man riskerar förlora blir en allt för hög kostnad.

Reflektioner

Det intressanta som framkommit i mitt arbete är i mitt tycke information om hur uppfödningen kan genomföras med relativt små medel. Att föda upp en gås i sig verkar inte särskilt komplicerat utan det är en tålig fågel det handlar om. Det svåraste i produktionen är att klara sig undan salmonella smitta, smittan i sig utgör inget problem

för gässen men för uppfödaren innebär ett utbrott en stor ekonomisk förlust då alla fåglarna skall avlivas, sedan följer sanering och produktions bortfall med all kostnad detta innebär.

De frågor som jag önskat få svar på i detta arbete tycker jag att jag har fått svar på. Det som kan sägas är att kalkylen är beräknad på gällande förutsättningar på gården idag och detta stämmer inte nödvändigtvis för andra gårdar men kan ge en bild av hur det kan bli. Resultatet är att det är fullt möjligt att få en bra ekonomi i denna produktion. Gäss är fåglar som normalt sätt inte blir sjuka förutom att de lätt smittas med salmonella. Byggnader samt inventarier som behöver inte blir en så stor kostnad beroende på hur många fåglar man väljer att föda upp. Väljer man att föda upp fler än de 100 stycken som jag valt att börja med, så belastas dessa delar inte lika tungt i kalkylen.

Hur ekonomin blir beror mycket på priset man lyckas få ut per slaktad gås. Som exempel på detta varierade kilopriset 2011 mellan 80-130 kronor och snitt vikten på gässen var 5 kilo slaktad vikt, den levande snittvikten för en gås ligger på cirka 7 kilo. Bang¹ Detta gällde för en svenskproducerad gås och man kan i dagsläget inte konkurrera med vad en importerad kostar per kilo, men det finns för närvarande en efterfrågan på svenska gäss då produktionen dalat de senaste åren. Att de utländska producenterna kan producera stora mängder till lägre kostnad är troligtvis för att de inte har samma utrymmes krav som vi har i Sverige samt krav på salmonella frihet inte är i samma läge som den svenska. Olsson² Inte heller har de krav på att slakterierna ska ta prover på gässen då de slaktas för att garantera salmonellafrihet. Kravet att de importerade gässen skall vara salmonellafria kvarstår dock.

Att i första hand använda mig av personlig kontakt i insamlandet av material har jag tyckt var den rätta metoden, det har framkommit fakta från uppfödare som jag inte lyckats hitta i skriven litteratur. Samtidigt har det skrivna materialet som finns varit ganska begränsat.

Det som skulle kunna göras bättre är en genomgång på hur mycket foder det går åt per gås och dag under uppfödningstiden. Jag har enbart tagit den totala mängden en gås räknas behöva och slagit ut det på antalet dagar. Rimligtvis går det åt mindre när gåsen är liten och mer i slutet men detta behöver som sagt beräknas mer exakt.

---

¹ Jan Bang fd uppfödare och ägare till Bangs fjäderfä slakteri, Intervju den 6 mars 2012.

² Björn Olsson ägare vikingfågel, Intervju den 14 mars 2012

Slutsatser

Kunskapsinhämtningen till examensarbetet kommer att ligga till grund för ett pilotprojekt med uppfödning av 100 gäss under sommaren 2012. Det har gett mig mycket kunskap om hur produktionen går till genom alla de kontakter jag haft med uppfödare, den litteratur som jag läst igenom har även den gett en inblick i hur man sköter gässlingar på ett professionellt sätt.

Det klart viktigaste som skall tänkas på är att det inte bara är att köpa ett antal gässlingar och släppa dem på enbart gräsbete. De klarar sig på detta men för att få en slaktkropp som är värd något i slutändan behöver fåglarna foder i fri tillgång. Det spelar ingen roll oavsett vilken vall blandning de går på utan tillskotts foder behövs i alla fall. Det som kan vara en bra idé är att i det fall man även har får låta dessa beta av gräset innan man släpper gässen på betet.

Det som man undrar över i produktionen innan man startar är sjukdomsförekomsten bland gässen, detta är normalt inget problem då gäss är tåliga fåglar som i de flesta fall inte blir sjuka. Man ska däremot räkna med att någon gång drabbas av en omgång salmonella. En regel som framkom var att man ska tjäna in pengarna på vad fåglarna kostat vart femte år så är man relativt säkrad ekonomiskt sett. Det som jag menar med detta är att man ska helst gå med sådan vinst i produktionen så att man har råd att vart femte år göra en nystart med alla de kostnader detta innebär. Man kan dessvärre inte försäkra sig för salmonella och få ekonomisk ersättning i det fall man får ett utbrott, detta beror i största del på att produktionen i Sverige är väldigt liten samtidigt som bolagen som ger ut försäkringar anser att risken är alldeles för stor och att premien i så fall skulle bli orimligt hög.

Baserat på både kalkyl och informationen som framkommit är att produktionen bör kunna genomföras utan problem även av en person som inte tidigare haft kontakt med uppfödningens formen. Det blir inte någon stor investering i varken material eller byggnader då man i de flesta fall kan utnyttja befintliga byggnader. Hur ekonomin blir beror mycket på vad man lyckas få betalt för gässen, men även lågt räknat på ett mindre antal fåglar så ger produktionen tillbaka investerade pengar. Detta är framräknat ur en synpunkt där man inte tagit hänsyn till antalet arbetstimmar eftersom man först måste se hur lång tid man lägger ner i verksamheten.

Man kan på kalkylen se att det är en bra ekonomi i uppfödningen av gässlingar, hur bra den blir beror på vad man lyckas få ut per kilo kött. Då denna uppfödning oftast är ett tillägg utöver ordinarie produktion på gården så säljer man i många fall direkt till konsument, detta gör att man kan ta ut ett högre pris än om man istället skulle sälja via slakteri. Samtidigt är det brist på svenskproducerad gås som då till skillnad från importerad ska vara garanterat salmonella fri, denna faktor gör att konsumenterna oftast är villiga att betala en del extra pengar. En fördel man har gentemot importerade gäss är att dessa kommer till Sverige frysta. De gäss som är svenskproducerade är oftast färska och inte frysta, detta är en fördel ur försäljnings synpunkt ur svenska producenters perspektiv.

Mina slutsatser är att ekonomin i produktionen har förutsättningar att bli bra även i konkurrens med import av utländskt kött. Produktionen kan genomföras med relativt enkla medel under förutsättning att man har tillgång till befintliga byggnader att inhysa gässlingarna i, foder till fåglarna är det allra bäst att köpa som färdigfoder då i det fall man ska blanda eget riskerar att få det fel sammansatt. Ett felblandat foder kan ge en ekonomisk förlust i form av att man förlorar fåglar då man kan behöva avliva dem om de får problem med benen på grund av fodret.

Det som är positivt och bra för gässen är om de har tillgång till att beta på en gräsvall den tid de vistas i hage utomhus. Själva sammansättningen på blandningen i vallen har mindre betydelse men det är klart bäst om de betar på denna efter att få först betat av den en gång.

Slutligen så tror jag att där finns ett behov av svenskproducerade gäss och en efterfrågan på dessa från konsumenterna. De uppfödare jag varit i kontakt med har alla varit positivt inställda till produktionen och har gjort att man blir mer inspirerad till att starta projektet i verkligheten. Samtidigt har jag lärt mig mycket av dessa och kommer att ha fortsatt kontakt med ett par av dem i framtiden. Jag har också sett att det går att få till en bra ekonomi i uppfödning av gäss i den form som jag valt att prova på.

REFERENSER

Skriftliga

Granngården (2012a). Granngården.se produkter [online](2012-06-24) Tillgänglig: <http://www.granngården.se/product/foderautomat-h-ns-3kg-gr-n> [2012-06-24]

Granngården (2012b). Granngården.se produkter [online](2012-06-24) Tillgänglig: <http://www.granngården.se/product/vattenautomat-h-ns-5-l> [2012-06-24]

Handbok.alternativ.nu (2012). Gäss [online](2012-06-24) Tillgänglig: <http://handbok.alternativ.nu/Djur/G%C3%A4ss> [2012-05-17]

Högberga AB (2012). Hemsida [online](2012-06-24) Tillgänglig: <http://www.hogbergaab.se/?page=product&ProductID=281> [2012-05-17]

Jordbruksverket. (2011). Djurskyddsbestämmelser fjäderfä. [online]. Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/djurskydd/fjaderfa.pdf> [2012-05-19]

Jordbruksverket (1999). Produktion av ekologiskt fågelkött. Jordbruksinformation (34). ISSN 1102-8025

Karlsson, B. (2012). [online](2009-10-26). Tillgänglig: <http://www.jagareforbundet.se/svenskjakt/Nyheter/Artiklar/Viltvard/En-svinsaker-foderautomat/> [2012-06-24]

Lantbutiken (2012). Lantbutiken.se produkter [online](2012-06-24) Tillgänglig: <http://www.lantbutiken.se/butik/89-grislampa-och-varmelampa-for-grisar-och-hons> [2012-06-24]

Odelros, Å & Charpentier, L (1999) Produktion av ekologisk fågelkött. Jordbruksinformation 34. Jordbruksverket. S 50-53. Jönköping.

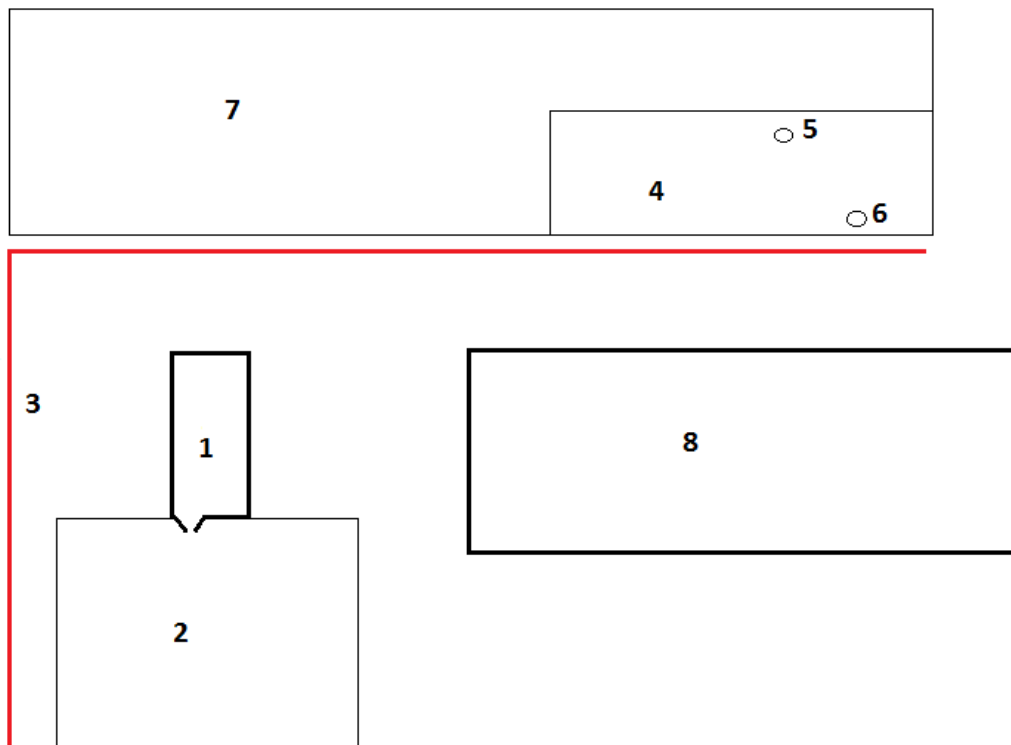
Secher, S. (2012). Smaklig måltid på Mårten gås.[online](2012-06-24) Tillgänglig: <http://www.svenskfagel.se/?p=2871> [2012-06-24]

Svenskfågel (2012b). Ett alternativ till gås vid Mårten gås kan kalkon vara [online](2012-06-24). Tillgänglig: <http://www.svenskfagel.se/?p=3169> [2012-05-12]

Svensk fågel. (2012a) Hemsida [online](2012-06-24) Tillgänglig: <http://www.svenskfagel.se/?p=1155> [2012a-06-24]

BILAGOR

Gäss		Mängd	Tot. kost år 1	Intäkter år 1
Försäljning kr/kg	100 kr	500		50 000 kr
Inköp	56,25 kr	100	5 625 kr	
		,		S:a intäkter 50 000 kr
Foder kr/kg				
Start	6,02 kr	390	2 348 kr	
Göd	5,47 kr	3110	17 012 kr	
Strö kr/kg				
Halm	1,40 kr	250	350 kr	
Lokal				
Hyra	1 500 kr	1	1 500 kr	
El	200 kr	1	200 kr	
Staket				
Hönsnät	775 kr	4	3100	
Järntråd	445 kr	1	445	
Isolator	160 kr	1	160	
Inventarier kr/st				
Värmelampa	315 kr	4	1 260 kr	
Vattenkärll	400 kr	2	800 kr	
Fodertunnor	500 kr	2	1 000 kr	
Foderautomat	145 kr	4	580 kr	
Vatten automat	45 kr	4	180 kr	
Hus				
Vatten/foder	700 kr	1	700 kr	
Slakt kr/st				
Slakt kr/st	80 kr	100	8 000 kr	
Transport				
Kr/mil	18 kr	100	1 800 kr	
Summa särkostnader 1			45 060 kr	
Särkostnader 2				
Djur kapital	1	95,625	95,63 kr	
Rörelse kapital	1	1886	1 886 kr	
Summa särkostnader 2			1 982 kr	
Särkostnader 3				
Avskrivning+ränta	1	191	191 kr	
Summa särkostnader 3			191 kr	
				TB 1 4 941 kr
				TB 2 2 959 kr
				TB 3 2 768 kr

Situationsplan över gården

1. Stall för får/gäss.
2. Rasthage i anslutning till stallet.
3. Markväg för transport av gässen till inhägnad för utevistelse.
4. Inhägnad för gässens utevistelse.
5. Foderplats för gäss.
6. Plats för gässens vattenförsörjning.
7. Fårhage.
8. Boningshus.